

Ergenlerde Şiddet Eğilimi, Yalnızlık ve Sosyal Destek*

Violence Tendency, Loneliness and Social Support Among Adolescents

Özlem HASKAN AVCI**, İbrahim YILDIRIM***

ÖZ: Bu çalışmanın amacı, yüksek şiddet eğilimi olan ve olmayan ergenlerin yalnızlık ve algılanan sosyal destek düzeylerinin incelenmesidir. Bu amaçla Adana'ya bağlı devlet okullarında öğrenim görmekte olan 899 lise öğrencisinden bilgi toplanmıştır. Araştırmanın verileri Haskan ve Yıldırım (2012) tarafından geliştirilen Şiddet Eğilimi Ölçeği (ŞEÖ); Russell, Peplau ve Ferguson (1978) tarafından geliştirilen ve Demir (1989) tarafından uyarlanan UCLA Yalnızlık Ölçeği ve Yıldırım (2004) tarafından geliştirilen Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ-R) kullanılarak elde edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde bağımsız örneklem için t-testi kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, yüksek şiddet eğilimi olan ergenlerin yalnızlık düzeyleri yüksek; aile, arkadaş ve öğretmen destekleri ise düşük düzeydedir.

Anahtar sözcükler: Ergenlik, şiddet eğilimi, sosyal destek, yalnızlık

ABSTRACT: The aim of this study is to analyze the level of perceived social support and loneliness levels of the adolescents with and without high tendency towards violence. For this purpose, information has been collected from 899 high school students educated in state schools located in Adana. The data of the research have been obtained by using Violence Tendency Scale (VTS) developed by Haskan and Yıldırım (2012), UCLA Loneliness Scale developed by Russell, Peplau ve Ferguson (1978) and adapted into Turkish culture by Demir (1989) and Perceived Social Support Scale (ASDÖ-R) developed by Yıldırım (2004). Independent-samples t-test has been used in the analysis of the data. According to the results of the analysis, the students with a high tendency towards violence have been found to have less support from their families, friends and teachers and high loneliness levels.

Keywords: Adolescence, violence tendency, social support, loneliness

1. GİRİŞ

Ülkemizde, son yıllarda şiddet olaylarında önemli bir artış olduğu görülmektedir. Karşı cinsle ilişkilerde yaşanan şiddetin ve gençler tarafından başvurulan şiddetin en sık karşılaşılan şiddet türü olduğu göze çarpmaktadır. Her geçen gün medyada ölümle sonuçlanan şiddet haberlerine rastlanması tedirginlik vericidir. Dünya ve bölgelerin istatistiklerine göre şiddet sonucu etkilenen dezavantajlı gruplar arasında özellikle ergenler yer almaktadır. Ergenlerin neden olduğu şiddet toplumda en çok göz önünde olan şiddet biçimlerinden biridir. Halk sağlığı çalışmaları göstermektedir ki, gençlerde şiddet, devam eden ve boyutları giderek artan bir sorundur (TBMM Araştırma Komisyon Raporu 2007). Türkiye İstatistik Kurumu Gençlik İstatistikleri verilerine göre, birini öldürme suçu yetişkin erkekler arasında % 2,1 iken, genç erkekler arasında % 2,8 oranında; yetişkin kadınlar arasında % 1,6 iken genç kadınlar arasında % 3,5 oranındadır. Şiddete dayalı vakaların yetişkinlere kıyasla gençler arasında daha fazla olduğu görülmektedir (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK] 2011). Şiddet vakalarının artması nedeniyle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde, Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM) kurulmuş, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde ise "Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Strateji ve Eylem Planı (2006- 2011+)" isimli beş yıllık bir çalışma başlatılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu çalışmayı oluşturma gerekçeleri arasında, Türkiye'nin çeşitli illerinde gerçekleştirilen araştırmalarda, eğitim ortamlarında yaşanan şiddetin göz ardı

* Bu çalışma, danışmanlığını Prof. Dr. İbrahim Yıldırım'ın yaptığı "Ergenlerde Şiddet Eğilimi, Yalnızlık ve Sosyal Destek" başlıklı yüksek lisans tezinin bir bölümüdür.

** Arş. Gör. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara-Türkiye, haskan@hacettepe.edu.tr

*** Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara-Türkiye, iyil@hacettepe.edu.tr

edilemeyecek boyutlarda olduğu bilgisi yer almaktadır (TBMM Araştırma Komisyon Raporu 2007). Eylem planı çerçevesinde, MEBSİS veri tabanından elde edilen verilere göre eğitim-öğretime devam eden öğrenciler arasında, 2006- 2010 dönemleri arasında meydana gelen şiddet olayı sayısı 6.569 olup, bu olaylara 8.550 öğrenci karışmıştır. Bu olaylarda 8 kişi ateşli, kesici, delici silahla hayatını kaybetmiş, 1.314 kişi mağdur olmuştur.

Şiddete dayalı suçları ve şiddet olaylarını azaltmaya yönelik olarak, şiddete müdahale kadar şiddeti önlemeyi de kapsayan girişimler söz konusudur. Şiddeti önleme çalışmalarında en önemli boyut ise şiddet için risk faktörlerinin neler olduğunun bilinmesidir. Türkiye’de şiddetle ilgili çalışmalarda genel olarak şiddetin görülme sıklığı veya sonuçları ele alınmaktadır (Öğülmüş, 1995; Karaman-Kepekçi ve Çinkır, 2002; Durmuş ve Gürkan, 2003; Çetin, 2004; Özcebe, Çetik ve Üner, 2006; Ögel, Tari ve Eke, 2006; Özgür, Yörükoğlu ve Arabacı, 2011) ancak şiddetin bir süreç olduğu da gözden kaçırılmamalıdır. Şiddet davranışı göstermese de pek çok birey şiddete eğilimli olup, toplum ruh sağlığına yönelik potansiyel bir tehdit oluşturabilmektedir. Şiddete yol açan eğilimlerin ve ne gibi değişkenler ile ilişkili olduklarının anlaşılması, psikolojik danışmanlığın önleyici rolü bakımından da önemli görülmektedir. Unutmamak gerekir ki, şiddeti oluşmadan önlemek şiddeti azaltma girişimlerine kıyasla çok daha kolaydır. Araştırmalar ve ilgili literatür incelendiğinde, şiddete neden olan pek çok etkenden söz edilmektedir.

Şiddetin gerisinde genellikle toplumsal değerler ve kültürel anlayışlar yatmaktadır. Örneğin, bireylerin çocukluk döneminde, bir “terbiye” biçimi olarak şiddetle karşılaşmış olmaları, ilerleyen yaşamlarında kendi çocuklarını da aynı yöntemle eğitebilecekleri anlamına gelmektedir. Aynı zamanda çocukluklarında şiddete maruz kalmış bireyler ilerleyen yaşamlarında şiddetle karşılaştıklarında bunu kendi suçları ya da eksikliklerinin kaynağı olarak algılamaktadırlar (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu 2005). Son yıllarda medyada, öğrenciden öğretmene, hastadan sağlık personeline, erkeklerden boşanan eşlerine yönelik şiddet ve öldürme suçları çok sık ekranlara yansımaktadır. Şiddet suçları gibi toplumsal bazı olayların belli dönemlerde artması ve yaygınlaşması, bireylerin çevrelerinden, çevrelerindeki rol modellerden, içinde buldukları toplumdan etkilendiklerini düşündürmektedir. Şiddetin bu denli yaygın olması yaşamın aslında kaçınılmaz bir parçasıymış gibi bir kabulü de maalesef beraberinde getirmektedir (Zara Page ve İnce, 2008). Buna ek olarak, şiddet eğiliminin artmasının değişen toplumsal yapı ile de ilgili olduğu görülmektedir. Karasu’ya (2008) göre kentleşme ile birlikte toplumsal denetim zayıflayıp ilişkiler yüzeyselleşebilmekte ve bu durum şiddet ve suç davranışları üzerinde etkili olabilmektedir. Kentsel alanlarda yaşanan çevre kirliliği, yoğun trafik, ulaşım zorlukları, geçim kaygısı, işsizlik, yüksek hizmet maliyetleri, ekonomik bunalımlar gibi sorunların varlığı, bireylerin ruh sağlığını olumsuz etkilemekte; bu durum, şiddet eğilimini ve suç oranını artırmaktadır (Karasu, 2008). Ayrıca, toplumsal sınıflar arasında tüketim bakımından ciddi uçurumlar oluşmakta; kentsel bölüşüm sorununa dayalı şiddet eğilimi ağırlık kazanmaktadır (Harvey, 2003).

Şiddetle ilgili risk faktörleri toplumsal kökenli olabildiği gibi, kişisel özelliklerle de ilişkili olabilmektedir. Şiddete eğilim göstermede kişisel risk faktörleri içinde, zorba bir akran grubuna dahil olmak, akademik başarısızlık, sosyal açıdan yalnızlık ve yine sosyal açıdan reddedilmeden söz edilmektedir (Debarbieux, 2009). Şiddetin halen çok kullanılan bir yöntem olarak devam etmesinin bir nedeni de problemleri çözmede yapıcı yöntemleri bilmemek veya yapıcı yöntemler yerine, kısa vadede sorunu çözüyormuş gibi görünen yöntemlere başvurmakla ilişkili olabilir. Flannery’e (1997) göre, problemlerini çözmede öfkelenmeyi, şiddeti bir başa çıkma yöntemi olarak kullanan ergenler arasında şiddet eğilimi çok daha yaygındır. Şiddet davranışları gösteren bireylerin sıklıkla duygularını kontrol etmekle ilgili problemleri olabilmektedir. Başkaları tarafından kolayca incitilebilmekte; şiddet yoluyla problemleri çözebileceklerini ve saygınlık kazanacaklarını düşünebilmektedirler. Oysa, şiddete başvuran bireyler saygınlıklarını

kaybederek kendilerini yalnız veya sevilmeyen biri olarak algılayabilmekte ve daha fazla öfke hissedebilmektedirler (Denmark, Krauss, Wesner, Midlarsky ve Gielen, 2005).

Yapılan çalışmalarda saldırganlık ve şiddetin ergenlik döneminin gelişimsel özellikleri ile de ilişkilendirildiği görülmektedir. Gordon (1999) ergenlerin özellikle engellenme ve anlaşılma karşısında tepkisel davranabildiklerini; otorite figürlerini düşmanca algılayabildiklerini ve böylece şiddet eğilimi gösterebildiklerini belirtmektedir. Ayrıca kırılma, alınma, gücenme, anlaşılma, reddedilme, engellenme, korku, kaygı, hayal kırıklığı, yalnızlık gibi acı veren temel duyguların kızgınlık, öfke gibi duygulara kolaylıkla dönüşebildiğini belirtmektedir. Ergenlerin duygu durumlarını düzenlemede zorlanmaları, kızgınlık provokasyonlarına açık hale gelmelerine neden olabilmektedir (Çuhadaroğlu-Çetin, 2008).

Ergenler akranları arasında güç ve popülerlik kazanabilmek için de şiddete başvurabilmektedirler. Kimi araştırmalar ergenlerin şiddet gösterisine yönelik davranışları üzerinde yalnızlığın doğrudan bir etkisi olduğunu ve bu durumun erkek ergenlerde kız ergenlere göre daha yaygın görüldüğünü ortaya koymaktadır (Cowie, 2000). Ayrıca ergenlik döneminde saygınlık ile şiddet eğilimi arasında, yalnızlık ve hayattan memnun olmama gibi dolaylı etkileri içeren bir ilişkiden de söz edilmektedir (Heinrich ve Gullone, 2006). Literatür incelendiğinde, ergenlik döneminde yalnızlık ile şiddetin çift yönlü olarak birbirlerini etkilediği görülmektedir. Ergenler, şiddet eğilimlerinden dolayı akranları tarafından dışlanıp yalnızlığa itilebilmekte ve yalnızlık duyguları ile başa çıkamadıklarında şiddete başvurabilmektedirler.

Ergenlik döneminde yoğun olarak yaşanan duygulardan olan öfke, kontrol edilemediği takdirde birtakım olumsuz yaşantılara yol açabilmektedir. Yalnızlık da bu olumsuz yaşantılardan biridir. Ergenler kontrol edilemeyen öfke sonucunda, kendisi için büyük önem taşıyan arkadaşlarıyla olan ilişkilerinde yoğun öfke patlamaları yaşayabilir ve arkadaşları tarafından dışlanabilirler (Koçak 2008). Buna paralel olarak, yalnızlık duygusu yaşayan ergenler duygularını kolayca ifade edemedikleri için, öfke duygularını içe attıkları ve şiddet eğilimine dönüştürdükleri düşünülmektedir (Johnson ve Johnson, 1995). Ergenler için okulda yalnız kalmamak, akranları tarafından kabul görmek önemlidir. Ergenlerin dünyasında, okul arkadaşları arasında iyi bir konuma, popülerliğe, liderliğe ve güce sahip olmak büyük anlamlar içermektedir. Zaman zaman bu gücü ve popülerliği elde etme ihtiyacı ergenleri şiddet içeren davranışlara yönltebilmektedir (Cowie, 2000). Şiddete eğilimli ergenlerin arkadaşları arasında yüksek statülü, popüler olarak algılanabildiği ve kabul görebildiği gözlenmektedir (Hawley ve Vaughn, 2003).

Şiddetle ilgili risk faktörleri aile ile de ilgili olabilmektedir. Ailede şiddet gören veya şiddete tanıklık eden bireylerin şiddete daha yatkın oldukları bilinen bir gerçektir. Dünya Sağlık Örgütü'nün açıklamalarına göre, ergenlik dönemindeki şiddet ile ebeveyn ve çocuk arasında zayıf bir bağlanma olması, ailedeki çocuk sayısının fazla olması ve aile üyelerinin birbirlerine bağlılığının zayıf olması arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Bu etkenlerin çoğu sosyal destek eksikliğinde ergenin sosyal ve duygusal gelişimini ve davranışlarını olumsuz etkileyebilmektedir (Krug, Dahlberg, Mercy, Zwi ve Lozano, 2002). Dahlberg (1998) ergenlik döneminde gözlenen şiddet davranışlarında ailenin farklı etkileri olduğunu belirtmektedir. Dahlberg'e göre genel olarak ailenin işlevi (iletişim, birliktelik ya da ailede çelişkili tutumlar ve şiddetin varlığı) ile ilgili olan etkenler, ergenin şiddet eğiliminin belirleyicisidir. Dolayısıyla, ailedeki iletişim ve bağlılığın, birbirine sunulan desteğin şiddete eğilim açısından risk altında olan ergenler için büyük önem taşıdığı söylenebilir. Çocukların okul hayatıyla ilgili olarak ailelerin ilgili oluşu ve öğretmenlerle işbirliği içinde oluşları şiddete karşı en önemli koruyucu faktör olarak anılmaktadır (Debarbieux, 2009). Ergenler yaşadıkları zorlanmalarda, ailelerinin, öğretmenlerinin ve arkadaşlarının desteğine ihtiyaç duymakta; bu desteği bulamayan ergenler kendilerini yalnız, çaresiz hissedebilmektedirler. Ailesinden ve öğretmenlerinden sevgi ve ilgi

göremeyen, arkadaşları tarafından dışlanan, reddedilen, kendini yalnız hisseden ergenler öfke duyarak dünyaya küsebilmekte, şiddete eğilimli hale gelebilmektedirler.

Sosyal destek, bireyin çevresinden gördüğü dürüst ve empatik tepki, ilgi, sevgi, güven, saygı, takdir edilme, bilgi edinme ve maddi yardım gibi kişisel, sosyal, psikolojik ve ekonomik nitelikli her türlü yardım olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım, 2006). Sosyal destek kavramına ilişkin tampon modeline göre, sosyal desteğin, bireyi olumsuz şartlar karşısında bir tampon gibi koruma etkisi olduğu bilinmektedir (Lin, Thompson ve Kaslow, 2009). Çevresinden yeterince sosyal destek algılayan biri; sorununu çözmesine yardım edecek, olaylara farklı bir gözle bakmasını sağlayacak ya da onu sorununun çok büyük olmadığı konusunda rahatlatarak birinden destek göreceğinden emin olabilir. Algıladığı sosyal desteği düşük olan kişi ise bu avantajlardan yararlanamayabilir ve stresin olumsuz etkilerinden daha fazla etkilenebilir (Eylen, 2001). Özellikle ergenlik döneminde algılanan sosyal destek düzeyi düşük olan birey, ergen benmerkezciliğinin de etkisi altında, “ben kötü hissediyorsam herkes kötü hissetmeli” diye düşünebilir ve kızgınlık duygusu kendine veya başkalarına yönelik şiddetle sonuçlanabilir.

İlgili kuramsal açıklamalar ve mevcut araştırmalar incelendiğinde, yalnızlık yaşayan ve sosyal destek sistemi zayıf olan ergenlerin şiddet eğilimi açısından daha fazla risk altında olduğu düşünülmüş ve bu çalışmada yüksek şiddet eğilimi olan ve olmayan ergenlerin yalnızlık ve sosyal destek düzeyleri bakımından karşılaştırılması amaçlanmıştır. Araştırmada bu amaçla, aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Yüksek şiddet eğilimi olan ve olmayan orta öğretim öğrencilerinin;

- a) yalnızlık düzeyleri manidar olarak farklı mıdır?
- b) öğretmen desteği düzeyleri manidar olarak farklı mıdır?
- c) aile desteği düzeyleri manidar olarak farklı mıdır?
- d) arkadaş desteği düzeyleri manidar olarak farklı mıdır?

2. YÖNTEM

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmada, katılımcıların çalışmaya istekli ve uygun oldukları için seçildikleri örnekleme türü olan elverişli örnekleme tekniği tercih edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Araştırma gereği ölçek uygulaması yapılan okullar random seçilmiş; okullarda bulunan öğrencilere elverişli örnekleme tekniği ile ulaşılmıştır. 2008-2009 öğretim yılında, Adana'nın merkez ilçeleri olan Çukurova ve Seyhan ve Yüreğir'de, 10 farklı ortaöğretim okulunda öğrenim görmekte olan 899 öğrenciden bilgi toplanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin okul türlerine ve cinsiyete göre dağılımları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okul Türüne ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Okul Türü	Kız		Erkek		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Meslek Lisesi	140	15,6	116	12,9	256	28,4
Genel Lise	190	21,1	146	16,2	336	36,9
Anadolu Lisesi	156	17,4	151	16,8	307	34,7
Toplam	486	54,1	413	45,9	899	100

Tablodan da izlenebileceği gibi, araştırmaya katılan öğrencilerin % 28,4'ü meslek liselerinde, % 36,9'u genel liselerde, % 34,7'si Anadolu liselerinde öğrenim görmektedir. Araştırmaya katılan kız öğrencilerin oranı % 54,1 iken, erkek öğrencilerin oranı % 45,9'dur.

Ayrıca, araştırmaya katılan öğrencilerin % 26,6'sı 9. sınıf, % 25,1'i 10. sınıf, % 28,6'sı 11. sınıf ve % 18,6'sı 12. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Bu araştırma kapsamında, orta öğretim öğrencilerinin şiddet eğilimini ölçmek amacıyla, araştırmacılar tarafından geliştirilen Şiddet Eğilimi Ölçeği (Haskan ve Yıldırım, 2012); yalnızlık düzeylerini ölçmek amacıyla Russell, Peplau ve Ferguson (1978) tarafından geliştirilen ve Demir (1981) tarafından uyarlanan UCLA Yalnızlık Ölçeği; sosyal destek düzeylerini ölçmek amacıyla, Yıldırım (2004) tarafından geliştirilen Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ-R) kullanılmıştır.

2.2.1. Şiddet Eğilimi Ölçeği

Şiddet Eğilimi Ölçeği (ŞEÖ), 1 tanesi tersine çevrilmiş (reverse) olmak üzere toplam 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçek üçlü derecelendirmeli (3=her zaman, 2= bazen, 1=hiçbir zaman) olup; düz maddeler, olduğu gibi; tersine çevrilmiş madde ise tersinden puanlanmaktadır. ŞEÖ'den alınabilecek toplam puan 20 ile 60 arasında değişmektedir. Yüksek puanlar, şiddet eğiliminin yüksek olduğunu göstermektedir.

Şiddet Eğilimi Ölçeği'nin geçerlik çalışmaları doğrultusunda yapı geçerliği ve benzer ölçekler geçerliği incelenmiştir. Yapılan faktör analizi sonucunda ŞEÖ'de öz değeri 1'den büyük olan 4 faktör bulunmakta ve toplam varyansın % 55.45'ini açıklamaktadır. ŞEÖ'nün benzer ölçekler geçerliğini incelemek amacıyla yapılan çalışmada, Tuzgöl (1998) tarafından geliştirilen Saldırganlık Ölçeği (SÖ) ile ŞEÖ arasında pozitif yönde ve manidar düzeyde .64'lük bir korelasyon saptanmıştır (Haskan ve Yıldırım, 2012). ŞEÖ'nin güvenilirliğine ilişkin bulgular ise şöyledir: ŞEÖ'nün Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı .87 olarak bulunmuştur. Ayrıca, ŞEÖ'nün test tekrar test güvenilirlik katsayısı .83 olarak hesaplanmıştır (Haskan ve Yıldırım, 2012).

2.2.2. UCLA Yalnızlık Ölçeği

Bireyin algıladığı yalnızlık derecesini belirleyebilmek amacıyla Russell, Peplau ve Ferguson (1978) tarafından geliştirilen ve uyarlama çalışması Demir (1989) tarafından gerçekleştirilen UCLA Yalnızlık Ölçeği, 10'u düz, 10'u ters yönde kodlanmış 20 maddeden oluşan dördümlü likert tipi bir ölçektir. Kuramsal olarak her madde için puanlar 1 ile 4 arasında değiştiği için, ölçekten alınacak toplam puan en düşük 20, en yüksek 80'dir. Puanların yüksek olması yalnızlık düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan UCLA Yalnızlık Ölçeği'nin güvenilirlik çalışmalarından 0.86-0.96 arasında güvenilirlik katsayıları elde edilmiştir. Yıldırım (2000) tarafından lise ikinci sınıf öğrencilerinden 545 kişilik bir grup üzerinde yapılan çalışmada, ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .92 olarak bulunmuştur.

2.2.3. Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ-R)

Yıldırım (2004) tarafından geliştirilen ASDÖ-R'de üç alt ölçek (AİD= Aile Desteği, ARD= Arkadaş Desteği, ÖGD= Öğretmen Desteği) ve toplam 50 madde bulunmaktadır. ASDÖ derecelendirmeli Likert tipi bir ölçektir. Yüksek puanlar, algılanan sosyal destek düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.

ASDÖ-R'nin ve alt ölçeklerin geçerliği faktör analizi ve benzer ölçekler geçerliği yolu ile incelenmiştir. ASDÖ-R ve alt ölçekleri ile Beck Depresyon Envanteri (BDI) ve GSÖ alt ölçek puanları arasında anlamlı ilişkiler saptanmıştır. ASDÖ-R'nin ve alt ölçeklerin güvenilirliği için önce Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı hesaplanmış, ayrıca test tekrar test güvenilirliği incelenmiştir. İç tutarlık katsayıları (Cronbach alfa) ASDÖ-R'nin tümü için .91, AİD için .83 ve ÖGD için .83'tür. Test tekrar test korelasyon katsayıları ise sırasıyla .93, .81 ve .81'dir (Yıldırım, 2004).

2.3. Verilerin Analizi

Öğrencilerin ŞEÖ'den aldıkları puanlar kullanılarak (alt-üst %27'lik gruplar) öğrenciler “şiddet eğilimi olmayan” (20-29 puan) ve “yüksek şiddet eğilimi olan” (37-60 puan) şeklinde iki gruba ayrılmıştır. Yüksek şiddet eğilimi olan ve şiddet eğilimi olmayan iki grup, “aile desteği”, “arkadaş desteği”, “öğretmen desteği”, “yalnızlık” değişkenleri bakımından karşılaştırılmıştır. Yüksek şiddet eğilimi olan ergenlerin aile, arkadaş, öğretmen desteği, yalnızlık düzeyleri ile şiddet eğilimi olmayan ergenlerin aile, arkadaş, öğretmen desteği, yalnızlık düzeyleri arasındaki farkların manidar olup olmadığı t testi ile kontrol edilmiştir.

3. BULGULAR

3.1. Yüksek Şiddet Eğilimi Olan ve Şiddet Eğilimi Olmayan Grupların Yalnızlık Düzeyleri

Araştırmanın amacı doğrultusunda yüksek şiddet eğilimi olan ve olmayan ergenlerde yalnızlık düzeyleri incelenmiştir. T testi sonuçları tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Yüksek Şiddet Eğilimi Olan ve Şiddet Eğilimi Olmayan Grupların Yalnızlık Düzeylerine İlişkin Bağımsız Örneklem t-testi Sonuçları

	Yüksek Şiddet Eğilimi Olan			Şiddet Eğilimi Olmayan			t	df
	Ortalama	n	s	Ortalama	n	s		
Yalnızlık	37,131	259	11,879	33,581	253	10,353	3,602***	510

*** p < 0,000

Yüksek şiddet eğilimi olan ve şiddet eğilimi olmayan grupların yalnızlık düzeylerine ilişkin bulgulara bakıldığında, yüksek şiddet eğilimi olan gruplarda yalnızlık puan ortalamasının 37,131; şiddet eğilimi olmayan gruplarda yalnızlık puan ortalamasının 33,581 olduğu gözlenmektedir. Gruplara ilişkin gözlenen ortalamalar arasındaki fark manidar bulunmuştur (t = 3,602; p<0,000). Başka deyişle, yüksek şiddet eğilimi olan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri daha yüksektir.

3.2. Yüksek Şiddet Eğilimi Olan ve Şiddet Eğilimi Olmayan Gruplarda Aile, Öğretmen ve Arkadaş Desteği

Araştırmanın amacı doğrultusunda yüksek şiddet eğilimi olan ve olmayan ergenlerde aile, öğretmen ve arkadaş desteği düzeyleri incelenmiştir. T testi sonuçları tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Yüksek Şiddet Eğilimi Olan ve Şiddet Eğilimi Olmayan Gruplarda Aile, Öğretmen ve Arkadaş Desteği Düzeylerine İlişkin Bağımsız Örneklem t-testi Sonuçları

	Yüksek Şiddet Eğilimi Olan			Şiddet Eğilimi Olmayan			t	df
	Ortalama	n	s	Ortalama	n	s		
Aile Desteği	49,150	259	7,798	52,767	253	5,588	-5,911***	510
Öğretmen Desteği	35,440	259	8,890	40,754	253	7,223	-7,414***	510
Arkadaş Desteği	32,229	259	5,012	34,213	253	3,392	-5,237***	510

*** p < 0,000

Yüksek şiddet eğilimi olan ve şiddet eğilimi olmayan grupların aile desteği düzeylerine ilişkin bulgulara bakıldığında, Tablo 3’den de izlenebileceği gibi, yüksek şiddet eğilimi olan gruplarda aile desteği ortalamasının 49,150; şiddet eğilimi olmayan gruplarda aile desteği ortalamasının 52,767 olduğu gözlenmektedir. Gruplara ilişkin gözlenen ortalamalar arasındaki fark manidar bulunmuştur (t=-5,911; p<0,000). Başka deyişle, yüksek şiddet eğilimi olan öğrencilerin aile destekleri daha düşüktür.

Yüksek şiddet eğilimi olan ve şiddet eğilimi olmayan grupların öğretmen desteği düzeylerine ilişkin bulgulara bakıldığında, yüksek şiddet eğilimi olan gruplarda öğretmen desteği ortalamasının 35,440; şiddet eğilimi olmayan gruplarda aile desteği ortalamasının 40,754 olduğu gözlenmektedir. Gruplara ilişkin gözlenen ortalamalar arasındaki fark manidar bulunmuştur ($t = -7,414$; $p < 0,000$). Diğer bir deyişle, yüksek şiddet eğilimi olan öğrencilerin öğretmen destekleri daha düşüktür.

Yüksek şiddet eğilimi olan ve şiddet eğilimi olmayan grupların arkadaş desteği düzeylerine ilişkin bulgulara bakıldığında, yüksek şiddet eğilimi olan gruplarda arkadaş desteği ortalamasının 32,229; şiddet eğilimi olmayan gruplarda aile desteği ortalamasının 34,213 olduğu gözlenmektedir. Gruplara ilişkin gözlenen ortalamalar arasındaki fark manidar bulunmuştur ($t = -5,237$; $p < 0,000$). Dolayısıyla, yüksek şiddet eğilimi olan öğrencilerin arkadaş destekleri daha düşüktür.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Ergenlerde şiddet eğilimi pek çok risk faktörü ile yakından ilişkilidir. Araştırma bulgularına göre, yüksek şiddet eğilimi olan gruplarda yalnızlık düzeyinin manidar olarak daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonucun literatürde yer alan bilgiler ve araştırma sonuçları ile tutarlı olduğu gözlenmektedir. Thomas ve Smith'in (2004) yaptığı bir araştırmaya göre, öfkeli olduğunda şiddete eğilim gösterenlerin oranı ile yalnızlık arasında anlamlı ve negatif bir korelasyon bulunmaktadır. Ayrıca, şiddete eğilimli ergenlerin oldukça yüksek bir kısmı (erkek öğrencilerde % 49, kız öğrencilerde % 41) arkadaşları tarafından sevilmediklerini ve yalnız olduklarını belirtmişlerdir. Yıldırım'ın (2007) % 51, 5'i şiddete başvurmuş, % 48,5'i şiddete başvurmamış 507 ortaöğretim öğrencisinin yalnızlık düzeylerini incelediği araştırmaya göre de, şiddete başvuran ergenlerin şiddete başvurmayan ergenlere göre kendilerini daha yalnız hissettikleri bulunmuştur. Ayrıca şiddete başvuran ergenlerin akran baskısı düzeyleri şiddete başvurmayan ergenlere göre daha yüksek bulunmuştur. Görüldüğü gibi, şiddete eğilimi olan ergenlere yardım sürecinde yalnızlık düzeylerinin dikkate alınması gerekmektedir. Ergenlerde şiddet eğiliminin azaltılabilmesi için ergenlerin yalnızlık düzeylerinin azaltılmasına yönelik çalışmaların ve deneysel araştırmaların yapılmasında fayda görülmektedir. Bu noktada, eğitimcilerin, yalnızlık yaşayan öğrencilerin tanınması, anlaşılması ve yalnız öğrencilere yardım edilmesi sürecinde ortak bir sorumluluğu olmalıdır (Krause-Parello, 2008).

Araştırmada aynı zamanda yüksek şiddet eğilimi olan gruplarda, aile, öğretmen ve arkadaş desteği düzeylerinin manidar olarak daha düşük olduğu görülmüştür. Elde edilen bu sonuçların da literatürde yer alan araştırma sonuçları ile tutarlı olduğu gözlenmektedir. Silver, Field, Sanders ve Diego (2000) tarafından, öfkelerinden dolayı şiddete eğilim gösterdiğini ifade eden ergenlerin araştırıldığı çalışmada, öfke grubu, öfkeli olmayan grupla karşılaştırılmıştır. Gözlenen birkaç farklılıktan en önemlisi öfke grubunun ebeveynleriyle ve kardeşleriyle daha az yakın oldukları ve daha az destek gördükleridir. Zayıf aile ilişkileri olan ergenlerin daha öfkeli oldukları sonucuna varılmıştır. Ülkemizde yapılan araştırmalar da aile desteğinin önemini ortaya koymaktadır. Yalçın (2004) aileden algıladıkları destek düzeyi düşük olan ergenlerin saldırganlık düzeyinin, ailelerinden algıladıkları destek düzeyi yüksek olan öğrencilerin saldırganlık düzeylerinden daha yüksek olduğunu bulmuştur. Avcı (2006) da yaptığı araştırmada şiddet davranışı gösteren ergenlerin ailelerinde, birbirlerine karşı ilgi, bakım ve sevgi göstermede problemler yaşandığı sonucuna ulaşmıştır.

Aile desteği kadar, ergenlerin günlük yaşamlarının önemli bir kısmını geçirdikleri okulların, öğretmenlerin desteği de önemli görünmektedir. Bovier ve Boehnke (1999) Almanya'da öğretmenlerin siyasal eğilimleri ve sınıf yönetme biçimleri ile 9. sınıf öğrencilerinin saldırganlık düzeyi arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarında, öğretmenlerin sınıf içinde olumlu bir iklim oluşturmalarının öğrencilerin daha düşük düzeyde saldırgan davranış

göstermelerine yol açtığı ve bu öğrencilerin şiddete eğilim gösterme olasılıklarının daha düşük olduğu görülmüştür. Öztürk (2008) tarafından Malatya iline bağlı ortaöğretim okullarında okuyan 1.230 öğrenci üzerinde yapılan araştırmada ise öğretmenleriyle ilişkilerinden memnun olmayan ve memnun olan ortaöğretim öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin farklılaştığı görülmüştür. Öğrencilerin sıra ortalamaları dikkate alındığında, memnun olmayan öğrencilerin saldırganlık düzeylerinin daha fazla olduğu belirtilmektedir. Ayrıca, arkadaşlardan görülen desteğin toplumsal şiddete maruz kalanlar üzerinde koruyucu bir faktör olduğunu belirtmektedir. Toplumsal şiddete maruz kalan ve arkadaş desteği yüksek bireyler arasında, şiddet eğilimi düzeyinin düşük olduğu bulunmuştur (Scarpa, 2006). Saçar (2007) yaptığı araştırmada öfke kontrol düzeyi düşük grupta bulunan öğrencilerin arkadaş bağlılıklarının, öfke kontrol düzeyi orta ve yüksek grupta bulunan öğrencilerden daha düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. Literatürde yer alan araştırmalarla tutarlı olarak, ergenlerde şiddet eğilimi ile yalnızlık ve sosyal destek arasında manidar ve negatif yönde bir ilişkinin varlığı ortaya koyulmaktadır.

Elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak, ergenlerin şiddete eğilimlerini önlemeye yönelik çok yönlü programlara ve eğitimlere ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Yapılan deneysel çalışmalar öfke ve kızgınlık eğitimlerinin, saldırganlığı azaltma programlarının ilköğretim, lise ve üniversite öğrencileri üzerinde etkili olduğunu göstermektedir (Bilge, 1997; Duran ve Eldeleklioğlu, 2005; Gültekin, 2011; Kellner ve Bry, 1999; Özmen, 2006). Ergenler arasında dışlanma, reddedilme ve iletişimle ilgili problem durumlar belirlenerek bu konularda önleyici çalışmalar yapılması ve şiddete eğilim gösteren ergenlere gerek aile, öğretmen ve arkadaş desteği gerekse psikolojik destek sağlanması gerekmektedir. Ailelerin ve öğretmenlerin ergene karşı daha destekleyici olmasına yönelik psiko- eğitsel programlar düzenlemenin de faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu programlar aracılığıyla, etkili aile içi iletişim, ergenlik döneminin gelişimsel özellikleri ve ergenin psikolojik ve fiziksel gelişimi için anne babanın neler yapabileceği, ergenin sosyal ve duygusal gelişimine ilişkin ailenin rolü gibi konularda aile ve öğretmenlere bir bakış açısı kazandırılabilir.

Şiddet eğiliminin tüm bu etkenlerin dışında, yeterince gelişmemiş değerler sistemi ile ilgisi olduğu düşünülmektedir. Ergenlere verilecek değerler eğitimi ile bencilliğin, çıkarıcılığın, sorumsuzluğun ve yıkıcılığın bir parça da olsa önüne geçilebilir. Genç yaşta kazandırılan değerler bireylerin şiddete eğilimli hale gelmelerini önleyebilmektedir. Değerler ve vicdan sistemi gelişmiş, insancıl yönü güçlü bireyler problemlerini çözmeye şiddet yerine alternatif yöntemleri benimsemektedirler. “Şiddetsizlik” yaklaşımını benimseyenler, şiddete başvurmadan da sorunların çözülebileceği, bunun farklı yolları olduğunu, şiddetsizliğin insanca bir yaşam biçimi olduğu ve öğretilebileceğini savunmaktadırlar (Korkut- Owen ve Owen, 2008). Dolayısıyla ergenlere her şeyden önce şiddetsizlik kavramının kazandırılmasında fayda görülmektedir.

5. KAYNAKLAR

- Avcı, R. (2006). *Şiddet davranışı gösteren ve göstermeyen ergenlerin ailelerinin aile işlevleri, öfke ve öfke ifade tarzları açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu (2005). *Şiddeti önleme platformu eğitim ve şiddet alt çalışma grubu raporu*. [Çevrim-içi: www.aile.gov.tr], Erişim tarihi: 13 Mart 2013.
- Bilge, F. (1997). Danışandan hız alan ve bilişsel davranışçı yaklaşımlarla yapılan grupla psikolojik danışmanın üniversite öğrencilerinin kızgınlık düzeyleri üzerindeki etkileri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (8): 9-16
- Bovier E. & Boehnke, K. (1999). Do liberal teachers produce violent and xenophobic students? An empirical study of German ninth graders and their teachers - Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. *Teaching and Teacher Education*, 15 (7), 815-827.
- Cowie, H. (2000). Bystanding or standing by: Gender issues in coping with bullying in schools. *Aggressive Behavior*, 26, 85-97.

- Çetin, H. (2004). *Öğrenci ergenlerin şiddete yönelik tutumları: Yaş ve cinsiyete göre bir inceleme*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Çuhadaroğlu Çetin, F. (2008). Youth and violence. In M.D. Ulusoy (Eds.). *Political violence, organized crimes, terrorism and youth* (ss. 11-21). Netherlands: IOS Press.
- Dahlberg, L.L. (1998). Youth violence in the United States: Major trends, risk factors, and prevention approaches. *American Journal of Preventive Medicine*, 14(4), 259-271.
- Demir, A. (1989). UCLA Yalnızlık Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 7(23)14-18.
- Denmark, F. L., Krauss, H. H., Wesner, R. W., Midlarsky, E. & Gielen, U. P. (2005). *Violence in schools; Cross-national and cross-cultural perspectives*. New York: Springer Science.
- Duran, Ö. & Eldeleklioğlu, J. (2005). Öfke kontrol programının 15-18 yaş arası ergenler üzerindeki etkililiğinin araştırılması. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(3): 267- 280.
- Durmuş, E. & Gürkan, U. (2003). *Lise öğrencilerinin şiddet ve saldırganlık eğilimleri*. VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Eylen, B. (2001). *Bilgi verici danışmanlığın kanser hastalarının ailelerinin sosyal destek becerileri üzerine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Flannery, D. J. (1997). *School violence: Risk, preventive intervention and policy*. [Çevrim-içi: http://iume.tc.columbia.edu/eric_archive/mono/UDS109.pdf] Erişim tarihi: 1 Mart 2013.
- Gordon, T. (1999). *Etkili ana baba eğitimi*. (Çev. E. Aksay ve B.Özkan). İstanbul :Ya-pa Yayınları.
- Gültekin, F. (2011). Saldırganlık ve öfkeyi azaltma programının ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin saldırganlık ve öfke düzeyleri üzerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41, 180-191.
- Harvey, D. (2003). *Postmodernliğin durumu*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Haskan, Ö. & Yıldırım, İ. (2012). Şiddet Eğilimi Ölçeği'nin geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37 (163), 165-177.
- Hawley, P. & Vaughn, B. (2003). Aggression and adaptation: The bright side to bad behavior. Introduction to special volume. *Merrill-Palmer Quarterly*, 49, 239-244.
- Heinrich, L.M. & Gullone, E. (2006). The clinical significance of loneliness: A literature review. *Clinical Psychology Review*, 26, 695-718.
- Johnson, D.W. & Johnson, R.T. (1995). *Reducing school violence through conflict resolution*. [Çevrimiçi: <http://books.google.com/books>], Erişim tarihi: 1 Mayıs 2009.
- Kellner, M. H.& Bry, B. H. (1999). The effects of anger management groups in a day school for emotionally disturbed adolescents. *Adolescence*, 34(136), 645–651.
- Krug E.G., Dahlberg, L.L., Mercy, J.A., Zwi, A.B.& Lozano, R. (Eds.) (2002). *World report on violence and health*. WHO: Geneva, Switzerland.
- Koçak, E. (2008). *Ergenlerde yalnızlığın yordayıcısı olarak benlik saygısı ve sürekli öfke ve öfke ifade tarzlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Karaman-Kepenekçi, Y. & Çınkır, Ş. (2002). *Lise düzeyi öğrenciler arasında zorbalık*. Yayınlanmamış araştırma raporu, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Karasu, M.A. (2008). Türkiye'de kentleşme dinamiklerinin suçta etkisi. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 57 (4): 255-281.
- Korkut- Owen, F. ve Owen, D. (2008). *Kadına yönelik aile içi şiddet*. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Krause-Parello, C.A. (2008). Loneliness in the school setting. *The Journal of School Nursing*, 24 (2), 66-70.
- Lin, J., Thompson, M. P. & Kaslow, N. J. (2009). The mediating role of social support in the community environment psychological distress link among low-income African American women. *Journal Of Community Psychology*, 37 (4), 459–470.
- Ögel, K., Tarı, I. & Eke, C.Y. (2006). *Okullarda suç ve şiddeti önleme*. İstanbul: Yeniden Yayınları.
- Öğülmüş, S. (2007). Okullarda şiddet ve önlenmesi. S. Gelbal. (Ed.) içinde, *Okullarda Şiddetin önlenmesi: Mevcut uygulamalar ve sonuçları*. (ss. 25-48). Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.

- Özcebe, H. , Çetik, H. & Üner, S. (2006). *Adölesanlarda şiddet davranışları*. Şiddet ve Okul: Okul ve Çevresinde Şiddete Yönelik Alınabilecek Tedbirler Sempozyumu, İstanbul.
- Özgür, G., Yörükoğlu, G. & Arabacı, L.B. (2011). Lise öğrencilerinin şiddet algıları, şiddet eğilim düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2 (2): 53-60.
- Özmen, A. (2006b). Öfkeyle başa çıkma eğitiminin ve etkileşim grubu uygulamasının içe yönelik öfke üzerindeki etkisi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 30 (2): 175-185.
- Öztürk, N. (2008). *Ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Russell, D., Peplau, L.A. & Ferguson, M.L. (1978). Developing a measure of loneliness. *Journal of Personality Assessment*, 42, 290-294.
- Saçar, B. (2007). *İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin öfke tepkisiyle arkadaş bağlılığının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Scarpa, A. (2006). Community violence and aggressive behavior: The moderating effects of coping and social support. *Aggressive Behavior*, 32, 502-515.
- Silver, M.E., Field, T.M., Sanders, C.E. & Diego, M. (2000). Angry adolescents who worry about becoming violent. *Adolescence*, 35(140): 663-670.
- TBMM Araştırma Komisyonu (2007). *Çocuklarda ve gençlerde artan şiddet eğilimi ile okullarda meydana gelen olayların araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla kurulan (10/337,343,356,357) esas numaralı meclis araştırma komisyon raporu*. Ankara: MEB Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Thomas, S. P. & Smith, H. (2004). School Connectedness, Anger Behaviors, and Relationships of Violent and Nonviolent American Youth. *Perspectives in Psychiatric Care*, 40 (4), 135-138.
- Tuzgöl, M. (1998). *Ana-Baba Tutumları Farklı Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- TÜİK (2011). *İstatistiklerle Gençlik*. Türkiye İstatistik Kurumu Yayınları: Ankara.
- Yalçın, İ. (2004). *Ailelerinden algıladıkları sosyal destek düzeyleri farklı lise öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi
- Yıldırım, İ. (2000). Akademik başarının yordayıcısı olarak yalnızlık, sınav kaygısı ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18: 167-176.
- Yıldırım, İ. (2004). Algılanan sosyal destek ölçeğinin revizyonu. *Eurasian Journal of Educational Research*, 17, 221-236.
- Yıldırım, İ. (2006). *Anne baba desteği ve başarı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yıldırım, M. (2007). *Şiddete başvuran ve başvurmeyen ergenlerin yalnızlık düzeyleri ve akran baskısı düzeyleri açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Zara Page, A. & Ince, M. (2008) Aile içi şiddet konusunda bir derleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 11 (22), 81-94

Extended Abstract

Tendency to violence can be seen more often during the adolescence period when compared to the other periods of human development. Number of the adolescents who are exposed to violence or resort to violence is observed to increase day by day. When the physical and psychological damages caused by violence in the family or at school are considered, it can be said that adolescents are dramatically damaged

by incidents of violence. Analyses that may be carried out on the risk factors that lead adolescents towards violent behaviors are considered to have great importance. For this purpose, loneliness, perceived family, teacher and friend support levels of adolescents with and without tendency towards violence are compared in this study.

The data were collected by use of the Violence Tendency Scale (VTS) developed by Haskan and Yıldırım (2012); Perceived Social Support Scale (PSSS) developed by Yıldırım (2004) and UCLA Loneliness Scale developed by Russell, Peplau and Ferguson (1978) and adapted by Demir (1989). VTS was used to measure adolescents' violence tendency levels, while PSSS was used to measure adolescents' perceived family, friend and teacher support levels and UCLA Loneliness Scale was used to measure their levels of loneliness. The sample of the study was composed of a total of 899 middle school students who received education in Adana during the 2008-2009 education year, 54.1% of whom were females (n=486) and 45.9% of whom were males (n=413).

The students were classified as the students with "high tendency to violence" (37-60 points) and the ones with "no tendency to violence" (20-29 points), through the use of the scores obtained from VTS (below-above 27% groups). In consideration of the scores, the students were divided into two groups and comparisons were carried out between these groups. The research question was determined to be "Is there any significant difference between the students with and without tendency towards violence in terms of loneliness and family, peer and teacher support?" In the analysis of the data, independent sample t-test were used. Type I error was accepted to be .05.

When the findings about the loneliness levels of the groups with and without tendency towards violence were analyzed, it was seen that the mean score of loneliness of the group with high violence tendency was 37.131, while the same score for the group without violence tendency was 33.581. The difference between the mean scores of the two groups was statistically significant ($t = 3.602$; $p < 0.000$). In other words, loneliness level of the students with high tendency towards violence was found to be higher.

When the findings about the family support levels of the groups with and without tendency towards violence were analyzed, it was seen that the family support mean score of the group with high violence tendency was 49.150, while the same score for the group without violence tendency was 52.767. The difference between the mean scores of the two groups was statistically significant ($t = 5.911$; $p < 0.000$). In other words, family support level of the students with high tendency towards violence was found to be lower.

When the findings about the peer support levels of the groups with and without tendency towards violence were analyzed, it was seen that the peer support mean score of the group with high violence tendency was 32.229, while the same score for the group without violence tendency was 34.213. The difference between the mean scores of the two groups was statistically significant ($t = 5.273$; $p < 0.000$). In other words, peer support level of the students who have high tendency towards violence was found to be lower.

When the findings about the teacher support levels of the groups with and without tendency towards violence were analyzed, it was seen that the teacher support mean score of the group with high violence tendency was 35.440, while the same score for the group without violence tendency was 40.757. The difference between the mean scores of the two groups was statistically significant ($t = 7.414$; $p < 0.000$). In other words, teacher support level of the students who have high tendency towards violence was found to be lower. These findings revealed that social support is a protective factor for the students who are exposed to community violence.

Results obtained through several different researches included in the scope of the related literature prove the existence of a positive relation between violence tendency and loneliness and a negative relation between violence tendency and family, teacher and peer support. The findings of this study are also consistent with previous researches conducted in the same field. When the results of the research and academic findings are evaluated together, it can be clearly expressed that high level of family, teacher and peer support has a buffering effect in prevention of individuals from being prone to violence and protects them against the negative effects of violence.

In the last part of the study, several proposals were made in the light of the findings obtained. In order to be able to decrease the level of tendency towards violence, it is considered essential to take further

steps to decrease the loneliness levels of adolescents and to enhance their perceived social support resources. It appears also necessary to educate families and teachers on the issue and build cooperation between them, and to conduct further studies on the subject.

Citation Information

Haskan Avcı, Ö. & Yıldırım, İ. (2014). Ergenlerde şiddet eğilimi, yalnızlık ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Hacettepe University Journal of Education]*, 29(1), 157-168.